

Oponentský posudek na bakalářskou práci Evy Levorové

TEXTOVÉ PROMĚNY LUSTIGOVY PRÓZY

TMA NEMÁ STÍN

Problematikou bakalářské práce Evy Levorové je látka textologická, srovnávání dosud vydaných verzí jedné z povídek debutového souboru Arnošta Lustiga *Démanty noci* (1958), resp. její samostatný vydavatelský život pod titulem *Tma nemá stín*. Je to vhodná volba tématu, málokterý autor přepracovává své texty tak masivně, a řekli bychom přímo nemotivovaně jako Lustig, který navzdory četným publikacím nemá dosud jedinou textologicky pojednanou edici. Eva Levorová podnikla tedy užitečný výzkum, ale kompozice, argumentace a jazykové podání její práce toto bádání zcela nezhodnotily.

Autorka postupuje tak, že představuje nejdřív změny mezi časopisecky zveřejněnou podobou povídky z přelomu let 1958/59 a dosud nejnovější edicí *Démantů noci* z roku 2002. Vhodnější by ale bylo z raných verzí textu volit první knižní vydání, neboť časopisecký otisk, nota bene uveřejňovaný na pokračování, s sebou nese vždy jistou dávku improvizovanosti a větší pravděpodobnost neautorských zásahů. Ze čtvrté kapitoly (s. 28–31) ostatně vyplývá, že řada příkladů, které autorka zmiňuje v předchozím výkladu, je podle všeho způsobena nedbalou redakcí než autorskou intencí.

Pro svůj postup volí E. Levorová sedm zastavení, které mají být „typologickými charakteristikami“ (s. 11), ale ve skutečnosti je oněch sedm podkapitol na s. 12–26 shrnutím změn ze zcela odlišných rovin zobecnění, jako je volba vlastních jmen místo obecných, styl hovorový a knižní, rozsah textu, změny v syntaxi a proměna lexika apod., o typologii tu lze hovořit s jistými rozpaky. Je to ne úplně přehledný pořad témat a v rámci nich je mechanicky dodržováno třídění dle kvantitativního rozsahu spisovatelových zásahů, místo aby se při takto rozvržené problematice sáhlo k členění dle intenzity jednotlivých změn, lhostejno, zda jde o slovo, nebo odstavec (odpadla by pak konstatování, v odborné práci nevhodná: „...taková kratičká věta může někdy vyznění textu ovlivnit mnohem více než několik odstavců“, s. 51).

I v dalším výkladu, kde se autorka vrací k různočtení mezi dalšími vydáními a rozdílům mezi povídkou a novelou, panuje nepřehlednost a povšechnost. Jakkoli je čtenář rád, že E. Levorová deklaruje skepsi vůči kompletní evidenci změn (s. 11), v průběhu její bakalářské práce jsme až příliš často konfrontováni s vágními konstatováními, že nejde o „zásadní rozdíly“ (s. 16), „není třeba věnovat větší prostor“ (s. 22), „bylo by asi nadbytečné vypisovat“ (s. 28), „není zde dostatečný prostor a ... takové počínání by nepřineslo příliš zajímavé výsledky“ (s. 29), „bylo by možné jmenovat ještě další“ (s. 46). „věnovat se zde všem není možné“ (s. 52).

Práce není dotčena jediným kontaktem s teorií či historií textologické disciplíny, a to ani v té nejsamozřejmější, terminologické rovině (nepoužívá se tu pojmů „první vydání“ ani „vydání dosud poslední ruky“; formulace „čtouc slovo od slova a zapisujíc veškeré odlišnosti“ opisuje neobratně „kolaci“ nebo „kolacionovat“; slovo „různočtení“ nepadne ani jednou). Je to škoda, cenný výzkum, který Eva Levorová provedla, mohl být přehledněji, logičtěji strukturován a průkazněji argumentován.

Psaní o exaktní problematice je zaplaveno množstvím neurčitých příslovcí („často“, „mnohem“, „převážně“, „většinou“) a nese zřejmé stopy začátečnického odborného pokusu: *pleonasmu* („úplně první“, „konkrétní strana“ /tj. pagina/, s. 8; „v převážné většině případů“, s. 16; „zcela totožné“, s. 19; „pouhá podružnost“, s. 29; „propadá se do propasti“, s. 43; „úplně nový“, s. 50; „pouhá jedna věta“, s. 51), *publicismu* („pro Lustiga je typické, že...“, s. 7; „jeví se jako poněkud kontroverzní“, s. 19; „skutečně ojedinělý jev“, „poměrně zajímavý jev“ s. 29 – a vůbec frekvence adjektiva „zajímavý“; rétorická otázka sugerující takřka magické souvislosti mezi jednou textovou úpravou a počtem kapitol novely na s. 47; „skutečně mnoho“ variant, s. 51) a *neobratnosti* („dostupná“ vydání na s. 4 jsou ve skutečnosti „existující“ nebo „dosavadní“ vydání; na s. 29 citovaná znění jedné věty jsou u edic z let 1998 a 2002 uváděna zbytečně, stačilo by napsat, že se shodují s verzí z roku 1966), projevující se v úvodních a závěrečných větných celcích každé kapitoly a podkapitoly, v nichž autorka předesílá své záměry a rekapituluje výsledky, což je u textu tak skrovného rozsahu trochu přehnanou starostí o čtenářovu orientaci (např. s. 9, 16, 24, 52). V páté kapitole, zabývající se rozšířeným zněním povídky na formát samostatné, knižně vydané novely (s. 32–50), není vždy jasné, co je změnou oproti verzi z Démantů noci a co vzájemnou růzností mezi samostatnými vydáními z let 1991 a 2000.

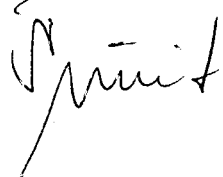
Termín „konkretizace“, stojící v záhlaví podkapitoly 5.7. (s. 47), je v literární vědě české provenience zatížen významem, jež mu dal, inspirován Ingardenem, Felix Vodička v obecně známé studii (1941), jako určitá podoba díla „v povědomí těch, pro něž je dílo estetickým objektem“. Použila-li autorka toto pojmenování pro konkrétní uměleckého textu, dosazená namísto původních obecnin, měla na odlišný význam termínu upozornit.

Kromě několika míst, kdy se neplodně uvažuje o důvodech k textovým změnám (s. 31), zůstává autorka ve svém textu chvályhodně na rovině výkladu důsledků těchto změn. K Lustigově metodě asi nejlépe přiléhá to, co Eva Levorová poznamenala spíše mimochodem: „Je těžké tuto úpravu zdůvodnit“ (s. 14), „U většiny těchto změn nedokážeme určit jejich motivaci“ (s. 21), „nelze vysledovat žádný jednotný záměr“ (s. 22).

Důkladný, ale ne vždy logicky nebo organicky podaný výzkum považuji za cenný a bakalářskou práci navrhuji ocenit známkou „velmi dobře“.

Michael Špirit

Praha, 21. 6. 2010

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Špirit', written in a cursive style.